

HADRIANOUTHERAI'IN KURULUŞ HİKÂYESİ MİTOS MU, GERÇEK Mİ?*

Mustafa TÜRK**

Öz

Roma İmparatoru Hadrianus tarafından kuzey batı Anadolu'da kurulan üç kentten biri olan Hadrianoutherai, Roma ve Bizans kaynaklarında özellikle kuruluş hikâyesiyle yer almıştır. Bu kaynakların aktardığına göre, bölgedeki seyahati sırasında katıldığı av partisinde bir ayı öldüren imparator, başarılı geçen avın anısına avlandığı bölgede Hadrianoutherai kentini kurmuştur. Söz konusu av, kentin bastığı sikkelere de yansımıştır. Ephesos'un kuruluş mitosuna benzerliği, Antikçağ'da avın bir simge olarak krallar veya imparatorlar tarafından çok sık kullanılması ve Hadrianus döneminde kentlerin kökenlerini Hellen geleneğine bağlama çabaları, Hadrianoutherai'nin kuruluş hikâyesinin de mitos olabileceği şüphesine yol açmaktadır. Buna karşın imparatorun antik kaynaklar, sikkeler ve kabartmalardan öğrendiğimiz av tutkusu, bu tutkusunu eyaletlerdeki gezileri sırasında icraata dönüştürmüş olması ve Hadrianoutherai'nin lokalize edildiği Balıkesir çevresinin fauna ve flora açısından av için uygunluğu ise hikâyeyi tamamen bir mitos olarak görmemizi engellemektedir. Bu çalışma, gerçekten yaşanmış bir olayın düzenlenerek kentin kuruluş hikâyesi haline getirildiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Hadrianoutherai, Balıkesir, Hadrianus, Av, Mitoloji*

Abstract

The Foundation Story of Hadrianoutherai: Myth or Reality?

Hadrianoutherai was one of three cities in Northwestern Anatolia which was refounded by

---

* Bu makale İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı'nda hazırlanmış olan "Balıkesir Çevresinde Hadrianoutherai Örneğinde Eskiçağ Kentleri" başlıklı doktora tezinin içeriğinden derlenmiştir. Bu nedenle tez çalışması boyunca desteğini hiçbir zaman esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Mustafa H. Sayar'a ve Yurt Dışı Doktora Sırası Araştırma Bursu (2214-A) kapsamında Westfälische Wilhelms-Universität Münster'de araştırma yapmamı sağlayan Tübitak'a bir kez daha teşekkür ediyorum. Ayrıca makalenin yayına hazırlanması sırasında verdikleri destekler için saygıdeğer hocam Prof. Dr. Turhan Kaçar ile Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Üstün, Dr. Oğuz Yarlıtaş ve doktora öğrencisi Sebastian Whybrew'e de müteşekkirim.

** Dr., Balıkesir, E-posta: mturkivro@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8164-506X> (Makale Gönderim Tarihi: 11.03.2018 - Makale Kabul Tarihi: 16.11.2018).

emperor Hadrian and the city's name appears in Roman and Byzantine sources especially in relation with her foundation story. According to these sources, during his expedition in the area the emperor kills a bear in a hunting party, and as a commemoration of his successful hunting, he founds Hadrianoutherai where he did hunting. This hunting theme was also reflected on the city's coins. But the similarity of the story with Ephesus' foundation story as well as the common use of hunting theme as a symbol by kings and emperors in Antiquity, and efforts of the cities in Hadrianic era to create a link between the Greek past leads scholars to think that the foundation story of Hadrianoutherai might just be a myth. However, the hunting passion of the emperor which can be attested from ancient sources, coins and reliefs, the realisation of his passion for hunting during his famous travels to various provinces, and the suitable fauna and flora of Balıkesir area in terms of hunting where the ancient city of Hadrianoutherai is generally localised, prevent us to see the story just as another myth. This study reveals that an event which was really taken place was shaped as a founding story.

Keywords: *Hadrianoutherai, Balıkesir, Hadrian, Hunting, Mythology.*

Antik ve modern literatürde Hadrianoutherai hakkında en çok tekrar edilen bilgi, kentin kuruluşudur¹. Cassius Dio², *Historia Augusta*³ ve bu kaynaklara dayanan bazı Bizans yazarlarından⁴ öğrendiğimize göre; “Hadrianus Küçük Asia gezilerinden birinde Hadrianoutherai’ın bulunduğu alanda bir av partisine katılmıştır”. Bu avda olağanüstü performans göstererek bir ayı⁵ ya da yaban domuzu öldüren imparator, avın anısına burada⁶ bir kent kurmaya karar vermiştir⁷. Kentin bastığı sikkelere⁸ de yansıması olan bu hikâyenin içerisinde

¹ Bkz. Cassius Dio, *Romaika* LXIX. 10, 2; *Historia Augusta*, *De Vita Hadriani* XX. 13; Dürr 1881, s. 54; Gregorovius 1898, s. 356, 357; Bulle 1919, s. 146; Jones 1971, s. 89; Broughton 1975, s. 735; Perowne 1977, s. 111; Anderson 1985, s. 103; Fein 1994, s. 54, 55; Boatwright 2000, s. 188; Speller 2003, s. 122.

² “Onun (Hadrianus) avcılığa meraklı olduğu söylenir. Gerçekten o, bir av kovalamacısında köprücük kemiğini kırdı ve neredeyse bir ayağını kaybediyordu. Avlarından birinde Mysia’da yeni bir kent kurdu ve kente Hadrianoutherai adını verdi. Bu arada o, bu boş zaman uğraşları uğruna yönetim görevlerini ihmal etmiyordu. Onun av ihtirasını, av sırasında bindiği atı *Borysthenes* kanıtıyor; çünkü hayvan öldüğünde ona bir mezar yaptırdı; üzerine bir stel dikirdi ve bir yazıta görevini yerine getirdi” (Cassius Dio, *Romaika*, LXIX. 10, 2).

³ “O (Hadrianus) atları ve köpekleri, onlar için anıt mezar yaptırarak kadar seviyordu. Başarılı bir şekilde avlandığı ve bir ayı öldürdüğü yerde *Hadrianoutherae* adı verilen bir kent kurdu” (*Historia Augusta*, *De Vita Hadriani*, XX. 12-13).

⁴ Georgios Cedrenos, I. 437; Ioannes Zonaras, XI. 23, 7-9.

⁵ Cassius Dio, avlanan hayvanın cinsini bildirmez, buna karşılık *Historia Augusta* imparatorun avda ayı öldürdüğünü bildirmektedir (*De Vita Hadriani*, XX. 13). Az sayıda modern yayında ise, öldürülen hayvan aslan olarak belirtilmiştir (Fein 1994, s. 55). Ancak aslan avı, bölgenin faunası açısından pek mümkün değildir. Daha çok imparatorun cesaretinin göstergesi için dillendirilmiş olmalıdır.

⁶ Literatürde kentin yeri için Balıkesir’de Atatürk Parkı’nın bulunduğu alan ve Kepsut ilçesine bağlı Beyköy Mahallesi’nin yanındaki tepe olmak üzere dikkate değer iki öneri vardır. Bkz. Robert, 1962: 389; Hasluck 1910, s. 90-91; Munro, 1901: 232 vd; Schwertheim 1987, s. 164.

⁷ Araştırmalar Hadrianus’un ilk gezisinde 123-124, ikinci gezisinde ise 131-132 yıllarında Bithynia ve Mysia’da bulunduğunu göstermektedir. Bu nedenle av ve kentin kuruluşu, ya 123-

aslında bazı mitolojik unsurlar vardır. Yalnız antik kaynaklara (Cassius Dio ve Historia Augusta) mitolojik unsurlardan arındırılarak sade bir şekilde yansıtılmıştır.

Hikâyedeki mitolojik unsurlardan biri, Ephesos kentinin kuruluş mitosu ile olan benzerliğidir. Bilindiği gibi Ephesos ilginç bir kuruluş mitosuna sahiptir. Naukratis'li Athenaeus'un⁹ da değindiği mitosa göre; Atina kralı Kodros'un oğlu Androklos önderliğinde Yunan anakarasından hareket eden kolonistler kentlerini kurmadan önce, Delphoi kâhinine danıştıklarında kuracakları kentin yerini "bir balık ile domuzun göstereceği" cevabını almışlardır¹⁰. Gerçekten de kolonistler Ephesos civarına geldiklerinde bir yaban domuzu, karınlarını doyurmak için tuttıkları balığın ellerinden fırlaması sonucu çıkan yangından ürkererek kaçmaya başlamış, Androklos bu domuzu takip ederek öldürmüş ve kâhinin telkininin etkisiyle domuzu öldürdüğü yerde Ephesos kentini kurmuştur. İşte Hadrianus'un bir ayı ya da yaban domuzunu öldürdüğü yerde Hadrianoutherai'ı kurması, Ephesos kentindeki Hadrianus Tapınağı'nın¹¹ frizleri ile kentin sikkeleri üzerine de yansıyan bu mitos ile benzerdir.

Hikâyedeki ikinci mitolojik unsur, av simgesinde gizlidir. Hayvan avı kökeni Paleolitik döneme kadar geri giden, erkeğin gücünü ve doğaya karşı savaşını sembolize eden bir simgedir¹². Bu simge daha sonraları krallar ve

---

124 ya da 131-132 yıllarında gerçekleşmiştir. Bu konuda iki farklı görüş için bkz. Schwertheim 1985, s. 39 vd.; Halfmann 1986, s. 191.

⁸ Ön yüzde Telesphoros, Hadrianus ve Antinoos'un başlarının yer aldığı bazı Hadrianoutherai sikkelerinin arka yüzünde ayı başı işlenmiştir (RPC III. 1625; 1629; 1631). Antinoos portreli bir başka örneğin arka yüzünde de sağa doğru giden bir ayı görülmektedir (Pudill 2014, M61). At üzerindeki Hadrianus'un önünde giden yaban domuzuna mızrağını fırlatma anının işlendiği sikkeler ise öldürülen hayvanı yaban domuzu şeklinde göstererek hikâyeyi zenginleştirmektedir (RPC III. 1624, 1626).

⁹ Athenaeus, mitosunu Samos'lu Creophylos'un "Ephesos'luların Yıllıkları" adlı eserinden alıntılanmıştır (Athenaeus, VIII. 62). Diğer yandan kurucu Androklos'a Strabon, Pausanias, Stephanos Byzantinos gibi antik kaynaklarla bazı yazıtlarda da değinilmektedir. Bkz. Rathmayr 2010, s. 20-24.

¹⁰ Delphoi kâhini kendisine danışan oikistlere genellikle bu tür üstü kapalı cevaplar (orakl) vermektedir. Başlangıçta kolonistler için bir anlam ifade etmeyen bu cevaplar, gittikleri yerlerde karşılaştıkları durumlarla ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Uygulama, kolonistlerin kentlerini kurmadan önce çok fazla yer gezmelerine neden olduğu için, en uygun yeri seçmelerini de sağlamıştır.

¹¹ Korinth düzenindeki tapınak, P. Quintilius tarafından Hadrianus'a adanmıştır. Ancak Akurgal kentin kuruluş hikâyesini içeren kabartmaların IV. yüzyıldaki onarım sırasında başka yapılardan getirilerek yerleştirildiğini öne sürmektedir (Akurgal 1998, s. 340).

¹² Neolitik dönemde besin elde etme hiyerarşisinde ikinci sıraya gerileyen av, tarıma zarar veren hayvanlara yönelmiştir. Vahşi hayvanların yerleşim yerlerinden ve tarım ürünlerinden uzak tutulması işini yapanlar ise cesaret ve çeviklikleri nedeniyle halk arasında ön plana çıkmaya

imparatorlar tarafından kendi güçlerini halka göstermek amacıyla kullanılmıştır¹³. Bunun için de yabancı hayvanları avlayan krallara ve imparatorlara mitolojilerde, kabartmalarda, vazo resimlerinde, mühürlerde hatta tarihsel kayıtlarda çok sık rastlanmaktadır. Hadrianus'un "av sırasında üstün cesaret gösterdiği ve devasa bir yaban hayvanını öldürdüğü" şeklindeki anlatı da, hem eski doğuda hem de eski batıda örneklerine rastlanan bu av simgesine geri gitmektedir. Ön Asya toplumlarında kralın halka karşı gücünün simgesi olan aslan avı, Hadrianoutherai'da coğrafyaya uygun olarak ayı ya da yaban domuzu avına dönüşmüştür.

Hikâye, Hadrianus'un gözdesi Antinoos'un avdaki başarısı ya da Hadrianus tarafından ölümden kurtarılması gibi motiflerin¹⁴ eklenmesi için de uygundur. Bu içeriğe dair çeşitli kanıtlar sunmak mümkündür. Bunlardan biri, Hadrianoutherai'in Antinoos tasvirli sikke tiplerinden ikisinde kent kuruluş hikâyesine gönderme yapan ayının işlenmiş olmasıdır¹⁵. Ayrıca Constantinus'un Roma'daki Tak'ı¹⁶ üzerindeki madalyonda işlenen domuz avı sahnesinde imparatorun arkasındaki figürlerden birinin Antinoos olduğu ileri sürülmüştür¹⁷. Hadrianus'un Antinoos ile bu av partisinden kısa bir süre önce tanışmış olması ve Antikçağ'da yaşanan benzer ilişkilerle ilgili aktarılanlar hikâyenin bu yönünü daha da olanaklı kılmaktadır. Zira Hadrianus ve Antinoos arasındaki ilişkinin benzerleri, Antikçağ'da literatüre tarafların savaş ya da yarışmalarda gözdesini etkilemek amacıyla canını dişine katarak mücadele ettiği şeklinde yansıtılmıştır.

Hikâyenin gerçekliği konusunda şüpheleri arttıran bir başka unsur da, uydurma kuruluş hikâyeleriyle kentlerin kökenini Hellen geleneğine dayandırma gayretlerinin Hadrianus döneminde yaygın olmasıdır. Bu çabaların arkasında, Hadrianus'un kurduğu ve kentlere çeşitli avantajlar sağlayan Panhellen Birliği üyeliğinin Hellen kökenine sahip olmayı gerektirmesi

---

başlamıştır. Hatta Mumford, Neolitik dönem avcısının köy açısından kendi önemini fark ederek, köye hükmetme arzuna kapıldığını bildirmektedir (Mumford 2013, s. 34 vd.).

¹³ Güç göstergesinin bir başka versiyonu, özellikle savaş kazanan imparatorlar tarafından kullanılan at üzerindeki imparatorun yerdeki düşmanı öldürme sahnesidir. Sahne, at üzerindeki imparatorun önünde kaçan av hayvanını öldürmesi tasviriyle içerdiği anlam açısından benzerdir.

¹⁴ Bkz. Speller 2003, s. 122.

¹⁵ Bkz. dp. 8.

¹⁶ Mimarisinde geçmiş dönemlere ait eserler kullanılan Tak, Roma imparatoru Constantinus tarafından Milvius Köprüsü Savaşı (312) sonrası rakibi Maxentius'a karşı zaferini kutlamak için yaptırılmıştır (Freeman 2003, s. 558). Takın cephelelerinde yer alan sekiz adet madalyonun da Hadrianus'a ait bir anıttan getirildiği anlaşılmıştır (Bulle 1919, Abb. I, I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII).

¹⁷ Bulle 1919, Abb. I, VI; Opper 2009, s. 171. Bu saptama, kabartmaya konu avın Hadrianus'un Antinoos ile tanışmasından sonra gerçekleştiğini göstermektedir. Avın yapıldığı yer olarak da akla ilk gelmesi gereken bölgeler Mysia ve Bithynia'dır.

yatmaktadır¹⁸. Nitekim Magnesia ad Maeandrum'un üyeliğe kabulüyle ilgili yazıtta kentin Hellen kökeni vurgulanmıştır¹⁹. Büyük olasılıkla Hadrianoutherai'a komşu kentlerden biri olan Pionia'lılar da kökenlerini Herakles'e dayandırmışlar ve bastıkları sikkelerin arka yüzlerinde Herakles'i işleyerek bunu yaymayı amaçlamışlardır²⁰.

Diğer yandan Hadrianus'un av tutkusu ve bu tutkusunu gerçekleştirdiği iki gezi programı sırasında icraata dönüştürmüş olması, anlatıyı tümüyle bir mitos olarak görmemizi engellemektedir. Nitekim imparatorun av tutkusu, antik kaynaklara ve arkeolojik verilere yansımıştır. Hadrianus'un yaşam öyküsünü yansıtan elimizdeki en ayrıntılı kaynaklar olan Cassius Dio²¹ ve Historia Augusta²², imparatorun yaşamında avın çok önemli bir yeri olduğunu vurgulamaktadır. Ki, bu kaynaklarda Hadrianoutherai'in adı da imparatorun av merakı bağlamında geçmiştir.

İmparatorun av sevgisinin en önemli Arkeolojik göstergesi ise yukarıda değinilen Constantinus'un Takı üzerinde kullanılan madalyonlardır. Bu madalyonlardan üç tanesi imparatorun avcı özelliğini vurgulamaktadır²³. İlkinde imparator yerde yatan aslanın üzerine basmıştır. Bu kabartma Hadrianus'un Kuzey Afrika'da gerçekleştirdiği aslan avına işaret etmektedir²⁴. Hadrianoutherai'in kuruluş hikâyesini asıl destekleyen diğer iki kabartma ise at üzerindeki imparatoru, önünde giden ayıya ve yaban domuzuna mızrağını atarken betimlemiştir. Domuz avı sahnesi, Hadrianoutherai'in Hadrianus portreli sikkelerinde de arka yüz tasviri olarak kullanılmıştır²⁵. Ancak madalyondaki ayı avı tasvirinin Hadrianoutherai'daki avın, domuz avının ise Küçük Asya'daki başka bir avın yansıması olduğunu ileri sürülmektedir²⁶.

Hikayedeki ikinci gerçeklik, Hadrianoutherai'in lokalize edildiği Balıkesir çevresinin fauna ve flora açısından av için hem Antikçağ'da hem de günümüzde uygunluğudur. Su kaynakları ve ormanlık alanların fazla olması, bölgenin hayvan türleri açısından zengin olmasını sağlamıştır. Bu sebeple, bölgede gerek tarım ürünlerine zarar veren yabancı hayvanların öldürülmesi veya

¹⁸ Spawforth&Walker 1985, s. 81, 82; Özlem-Aytaçlar 2009, s. 7; Gülbay, 2015, s. 64.

¹⁹ Spawforth&Walker 1985, s. 82; Nasrallah 2008, s. 548.

²⁰ Bkz. Pausanias, IX. 18, 4; RPC III, 1633.

²¹ Bkz. dp. 2.

²² Historia Augusta'da imparatorun av merakını vurgulayan en ilginç açıklamalardan biri, "ayıplanacak derecede ava düşkün olduğu" yönündeki ifadelerdir (Historia Augusta, De Vita Hadriani, II.1). Ayrıca bkz. dp. 3.

²³ Bkz. Bulle 1919, Abb. I. III, VI, VII.

²⁴ Bulle 1919, s. 150.

²⁵ RPC III. 1624, 1626.

²⁶ Bulle 1919, s. 146, 150.

besin elde etme amacıyla gerekse de spor ya da sosyal aktivite olarak yapılan av faaliyetleri, köklü bir av kültürü oluşturmuştur.

Çevikliği nedeniyle geyik, tehlikesi nedeniyle de aslan Antikçağ'da avcısına daha fazla ün sağlayan av hayvanlarıdır. Fakat her iki hayvanın Roma İmparatorluk Dönemi'nde Balıkesir çevresinde varlığına dair elimizde bir veri yoktur. Buna karşılık, bölge insanı yaban domuzu ve ayıdan çok fazla zarar görmüştür. Bu hayvanlar tarım ürünlerine ve bazı evcil hayvanlara verdikleri zararlar nedeniyle Antikçağ'dan bu yana bölge halkının korkulu rüyasıdır. Nitekim Mysia halkının bu hayvanlarla baş edemediğine dair tarihsel kayıtlardan birisi Herodotos'ta yer almıştır²⁷. Lydia kralı Kroisos'un bencilliğine karşı bir ahlak dersi niteliği taşıyan Herodotos'un anlatısı, Hadrianoutherai'in kuruluş hikâyesi gibi mitolojik unsurlar barındırsa da, içerisinde yaban domuzlarının dağlık alanlarda saklandıkları, yiyecek bulmak için zaman zaman yerleşimlerin ve tarım ürünlerinin bulunduğu alanlara yöneldikleri ve baş etmenin zor olduğu gibi gerçeklikler bulmak mümkündür.

Elbette bölgenin fauna ve florası Antikçağ'dan bu yana değişmiştir. Bunda iklimsel değişiklikler yanında en büyük etken insan faktörüdür. Besin elde etmek amacıyla üreme sayısından daha fazla avlanan bazı hayvanların sayısı azalmış ya da türleri yok olmuştur. Bölgedeki ağaç varlığı da gemi, konut yapımı, ısınma vb. nedenlerle kesilmesi nedeniyle oldukça seyrelmiştir. Orman sınırının, yerleşimlerin seyrek ve küçük boyutlu olduğu yüksek kesimlere çekilmesi, yaban hayvanlarının da bu bölgelere çekilmelerine neden olmuştur. Örneğin ayı bugün bölgede yalnızca Madra (Pindassos) ve Kaz (İda) dağlarında görülmekte, dolayısıyla Balıkesir merkezi çevresindeki yerleşimler için bir tehlike oluşturmaktan çıkmış bulunmaktadır²⁸.

Buna karşılık yaban domuzu, çok fazla üremesi, küçük balkanlarda barınabilmesi ve hızlı bir şekilde ormanlık alanlara kaçabilmesi nedeniyle bugün de tarım ürünleri için tehdit, kırsal kesimdeki yerleşimler için de tehlike oluşturmaya devam etmektedir²⁹. Bu nedenle bölgede Antikçağ av partileriyle tıpatıp benzer şekilde, “sürek avı” diye tabir edilen bir faaliyet yapılmaktadır.

---

²⁷ “O sıralarda Mysia'nın Olympos dağı yörelerinde azman bir yaban domuzu türemiştir; dağ yönünden geliyor, Mysia köylülerinin ekinini silip süpürüyordu, köylüler hayvanı yakalamaya gidiyorlar, ama bir şey yapamıyorlar, kendileri onun kurbanı oluyorlardı” (Herodotos, I. 36).

²⁸ Diğer yandan ayı, Madra ve Kaz Dağları'ndaki yerleşimlerin sakinleri veya çam balı üretmek için bölgeye giden arıcıların hem kendileri hem de arıları açısından zorlu bir tehdittir. Hatta bu bölgelerde yeni defnedilmiş mezarlara zarar verdikleri de bilinmektedir.

²⁹ Bölgede “yazlık ürünler” diye tabir edilen nohut, mısır ve sebze çeşitleri, ancak elektrikli tel gibi modern yöntemlerle korunarak üretilebilmektedir. Dolayısıyla domuz avı konusunda usta bir avcının, kendisi ya da başkaları tarafından köy kahvelerinde övülmesi sık karşılaşılan bir durumdur. Eski hünerli avcılarının hikâyeleri ise neredeyse mitos düzeyindedir.

Bu avda çevredeki usta avcılar bir araya gelerek, köpekler eşliğinde yaban hayvanlarının bulunabilecekleri yerler taranmakta, kovalamaca sırasında ya da uygun alanlarda pusuya yatan avcılar tarafından avlanmaya çalışılmaktadır.

Bütün bu hususlar içinde mitoloji barındırsa da Hadrianoutherai'ın kuruluş hikâyesinde yer alan “Hadrianus’un avı” anlatısının doğru olabileceğini göstermektedir. Gerçekten Hadrianus, Hadrianoutherai’ın bulunduğu alanda bir av partisine katılmış olmalıdır. Historia Augusta, imparatorun bu partide bir ayı öldürdüğünü bildirmektedir³⁰. Kentin kuruluş mitosuyla ilişkili olan beş sikke tipinden de dördünün üzerinde ayı işlenmiş, geriye kalan bir tanesinde ise yaban domuzu tasvir edilmiştir³¹. Bu durum, belki, Hadrianus’un bölgede ilk gezisi sırasında bir ayı öldürerek kenti kurmuş, ikinci gezisinde de bir yaban domuzu öldürmüş olabileceği şeklinde açıklanabilir. Ancak farklılığın nedeni daha çok hikâyenin Hadrianus’un, halka ayının zarar verdiği dönemlerde ayı, domuzun zarar verdiği dönemlerde ise domuz öldürdüğü şeklinde anlatılmasıyla ilgili olmalıdır. Avın gerçekleşme biçimi olarak ise üç ihtimal vardır. Bunlardan ilki, imparatorun Mysia’daki seyahati sırasında Hadrianoutherai’ın bulunduğu alanda tesadüf eseri bu ava katılmış olmasıdır. Diğer iki ihtimal ise imparatora yaranmak amacıyla yöre halkının Hadrianus’u ava özel olarak davet etmiş veya sırf onun için bir av şöleni yapmış olmasıdır. Sonuçta bu av, içine Hadrianus’un başarısı eklenerek kentin kuruluş hikâyesi olarak düzenlenmiştir.

Öte yandan bu düzenleme, bazı simgesel anlamlar da içermektedir. Anlamlardan ilki, Hadrianoutherai’ın tıpkı Hellen kentleri ve Roma gibi bir kuruluş hikâyesine sahip olmasıdır. Antikçağ’da, kentlerin kuruluşunun önemli bir tanrıya veya olaya ya da mümkün olduğunca eskiye dayanmasının kente ayrıcalık kattığına inanıldığından bu durum oldukça önemlidir. Ayrıca kuruluş hikâyesinin içeriğinde kente Hellen kökeni kazandırma gayreti de vardır. Bu kökenden kentin çıkarı, tıpkı Hellen kentleri gibi bağımsızlık hakkı ile Panhellen Birliği’ne kabul edilme şartına sahip olmasıdır³². Kökenin Ephesos kentinin kuruluşu ile benzer şekilde kurgulanmış olması ise bölge halkının avcı kimliği, Hadrianus’un av sevgisi ve Hellen kültürüne hayranlığından kaynaklanmaktadır. Hadrianus’un düşüncesine uygun politikalar izlenmesinin kente belli ayrıcalıklar sağlayacağı kesindir. Hadrianus, Ephesos’da neredeyse unutulmaya yüz tutmuş olan kuruluş mitosunu ve kurucu Androklos kültürünü

---

³⁰ Bkz. dp. 3.

³¹ Bkz. dp. 8.

³² Buna rağmen birliğe üye Küçük Asya kentleri arasında Hadrianoutherai’ın adı yoktur. Birliğe üye kentler için bkz. Spawforth&Walker 1985, s. 80; Romeo 2002, s. 23.

yeniden canlandırmıştır³³. Böylece imparator kendisi ile Androklos arasında bağlantı kurmuş olmaktadır. Hadrianoutherai'in kuruluş hikâyesi de bunu destekleyen unsurlardan biridir. Ephesos'un Roma'nın Asia Eyaleti'nin (Provincia Asia) başkenti olması nedeniyle hikâye, Roma'ya bağlılık da içermektedir.

Kuruluş hikâyesinin idealize edilme amacı ise iki yönlüdür. Kentin Hadrianus tarafından kurulması ve kuruluş hikâyesi sayesinde kökenini Hellen geleneğine dayandırabilmesi kente saygınlık kazandırmıştır. Hadrianus'un avdaki başarısı kısmının hedefinde ise avcılık ile iç içe olan bölge halkı nezdinde imparatorun avcılığının ön plana çıkarılarak onların sevgisini kazanma, virtus'unun belirtilmesi ile de bölge halkına itaat konusunda gözdağı verme amacı vardır. Dolayısıyla bu kısımlar Hadrinaus'un yararına düzenlenmiştir.

Sonuç olarak, Hadrianoutherai, Ephesos'un kuruluş mitosuna çok benzer bir kuruluş hikâyesine sahiptir. Ancak, Ephesos'un kuruluş mitosu Delphoi kâhininin bilgeliğine vurgu yaparken, Hadrianoutherai'in kuruluş hikâyesi avın bölgede ne kadar önemli olduğunu anlatmakta ve av üzerinden imparatorun cesaret ve başarısını vurgulamaktadır. Hadrianoutherai da bu hikâye sayesinde tıpkı diğer Hellen kentleri ve Roma gibi önemli bir köken elde etme imkânı bulmuştur. Üstelik Hadrianus'un bilinen gezileri, av sevgisi ve avın yapıldığı bölgenin fauna ve florası avın gerçek olabileceğini göstermektedir. Yalnız bu gerçekliğin içine Hadrianus'un başarısı eklenerek, olay kentin kuruluş hikâyesi olarak düzenlenmiştir. Hikâye, aynı zamanda kentin adının antik yazarlarca anılmasına da yol açmıştır. Nitekim Cassius Dio ve Historia Augusta ile bunlardan yararlanan bazı Bizans yazarları, Hadrianus'un bölgede kurduğu, en az Hadrianoutherai kadar önemli Hadrianoi ve Hadrianeia kentlerine değinmemiş olmalarına rağmen, sırf dikkat çeken kuruluş hikâyesi nedeniyle Hadrianoutherai'ı anmışlardır.

---

³³ Ephesos sikkelerinde kentin kurucusu Androklos'la Hadrianus'un gözdesi Antinoos arasında da bağlantı kurulmuş böylece yerel halka yabancı olan Antinoos kültürünün Androklos'la birleştirerek yayılması sağlanmıştır (Gülbay 2015, s. 40).

KAYNAKLAR

a. Eskiçağ ve Ortaçağ Edebi Kaynakları

- Athenaeus The Deipnosophist, Vol. II, çev. C. D. Yonge, B. A., London, Henri G. Bohn, Yorg Street, Covent Garden, London, 1854.
- Cassius Dio Dio's Roman History, VIII, Çev. Earnest Cary, (The Loeb Classical Library), William Heinemann, London, 1925.
- Georgius Cedrenus Compendium Historiarum I, yay. I. Bekler, Impensis Ed. Weberi, Bonnae, 1838.
- Herodotos Herodot Tarihi, çev. Müntekim Ökmen, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2004.
- Historia Augusta The Scriptorum Historia Augusta I, Çev. David Magie, (The Loeb Classical Library), William Heinemann LTD, London, 1960.
- Historia Augusta Hadrianus, De Vita Hadriani, çev. Recai Tekoğlu, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2011.
- Pausanias Beschreibung Griechenlands, çev. Ernst Meyer, Zürich, Artemis Verlag, 1954.
- Zonaras Annales II, Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, Impensis Ed. Weberi, Bonnae, 1844.

b. Modern Kaynaklar

- Anderson 1985 J. K. Anderson, *Hunting in the Ancient World*, Berkeley, Los Angeles, University of California Press, London.
- Akurgal 1998 E. Akurgal, *Anadolu Uygarlıkları*, Net Turistik Yayınlar, İstanbul.
- Boatwright 2000 M. T. Boatwright, *Hadrian and the Cities of the Roman Empire*, Princeton University Press, Princeton.
- Broughton 1975 T. R. S. Broughton, "Roman Asia Minor", *An Economic Survey of Ancient Rome IV*, Ed. Tenney Frank, Newyork, s. 499-918.
- Bulle 1919 H. Bulle, "Ein Jagddenkmal des Kaisers Hadrian", *Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts* 34, s. 144-172.
- Fein 1994 S. Fein, *Die Beziehungen der Kaiser Trajan und Hadrian zu den litterati*, B.G. Teubner, Stuttgart.
- Freeman 2003 C. Freeman, *Mısır, Yunan ve Roma, Antik Akdeniz Uygarlıkları*, çev. Suat Kemal Angı, Dost Kitabevi, Ankara.
- Fritze 1913 H. V. Fritze, *Die Antiken Münzen Mysiens*, Georg Reimer, Berlin.
- Gregorovius 1898 F. Gregorovius, *The Emperor Hadrian, A Picture of the Graeco-Roman World in His Time*, çev. Mary E. Robinson, Macmillan and Co, London.

Mustafa TÜRK

- Gülbay 2015 O. Gülbay, *Anadolu'da İmparator Hadrianus Dönemi İmar Faaliyetleri*, Türkiye Alim Kitapları, İstanbul.
- Halfmann 1986 H. Halfmann, *Itinera Principum, Geschichte und Typologie der Kaiserreisen im Römischen Reich*, Steiner, Stuttgart.
- Hasluck 1910 F. W. Hasluck, *Cyzicus*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Jones 1971 A. H. M. Jones, *The Cities of The Eastern Roman Provinces*, Oxford University Press, Oxford.
- Mumford 2013 L. Mumford, *Tarih Boyunca Kent*, çev. Gürol Koca, Tamer Tosun, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Munro 1901 J. A. R. Munro, "Gleanings From Mysia", *The Journal of Hellenic Studies*, Vol. XXI, Part II, s. 229-237.
- Nasrallah 2008 L. Nasrallah, "The Acts of the Apostles, Greek Cities, and Hadrian's Panhellenion", *JBL* 127, no. 3, s. 533-566.
- Opper 2009 T. Opper, *Hadrian, Machtmensch und Mäzen*, çev. Helmut Schareika, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt.
- Özlem-Aytaçlar 2009 P. Özlem-Aytaçlar, "Küçük Asya'nın Romanizasyonu", *Doğu Batı* (Romalılar I), Sayı 49, s. 286-296.
- Perowne 1977 S. Perowne, *Hadrian, sein Leben und seine Zeit*, C.H. Beck Verlag, München.
- Pudill 2014 R. Pudill, *Antinoos- Münzen und Medaillons*, Gietl Verlag, Battenberg.
- Rathmayr 2010 E. Rathmayr, "Die Präsenz des Ktistes Androklos in Ephesos", *Anzeiger der Phil.-Hist. Klasse*, 145, s. 19-60.
- Robert 1962 L. Robert, *Villes d'Asie Mineure, Études De Géographie Ancienne*, Seconde Edition, E. de Boccard, Paris.
- Romeo 2002 I. Romeo, "The Panhellenion and Ethnic Identity in Hadrianic Greece" *CIPhil*, vol. 97, s. 21-40.
- RPC III *Roman Provincial Coinage III: Nerva, Trajan and Hadrian* (AD 96–138), Part I, II, ed. Michel Amandry, Andrew Burnett, British Museum Press, 2015.
- Schwertheim 1985 E. Schwertheim, "Zu Hadrians Reisen und Stadtgründungen in Kleinasien. Eine neue Gründungsära", *Epigraphica Anatolica* 6, s. 37-42.
- Schwertheim 1987 E. Schwertheim, "Forschungen in Mysien", *V. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, I. Cilt, Ankara, s. 163-165.
- Spawforth - Walker 1985 A. J. Spawforth - S. Walker, "The World of the Panhellenion. I. Athens and Eleusis", *The Journal of Roman Studies* 75, s. 78-104.
- Speller 2003 E. Speller, *Following Hadrian*, Oxford University Press, Oxford.

SUMMARY

According to Roman and Byzantine sources, Hadrianoutherai was founded as a commemoration after his successful hunt in Mysia. Descriptions on coins of the city also supports this narrative. However, as it can be noticed at first glance, the story is very similar to another founding narrative in which Ephesus was founded where Androclus kills the boar. This fact brings to mind the possibility that the story might be a myth which serves as a tool for the city to link her with the Greek past. The fact that the cities often used this method as a way to enter to Panhellen League during Hadrian's reign strengthens this possibility. The second mythological element in the story lurks in the symbol of hunting. The hunting theme was often used by kings and emperors in antiquity as a means to make their power accepted to the people, and this sparks off the doubt that the story might be fabricated with this intention.

But the sources and archaeological finds about the passion of the emperor for hunting and his two long journeys of him in which he really enjoyed the hunting hinders us to see the story just as a myth. The two most detailed accounts we have about Hadrian's life, *Historia Augusta* (*De Vita Hadriani*, II.1; XX. 12-13) and Cassius Dio (LXIX.10, 2) underscores the importance of hunting for Hadrian. Again in these sources, the name of Hadrianoutherai is mentioned in relation to emperor's lust for hunting. The most significant archaeological demonstration of Hadrian's love for hunting are the medallions which were used as a spolia on the arch of Constantine. On one of these medallions, Hadrian was portrayed as stepping on a lying lion. On two other medallions the emperor was described on horseback, throwing spears in one medallion to a bear and in the other to a boar. The boar hunting scene was also used on reverses of Hadrianoutherai coins with emperor's bust on obverse. But relying the information on HA and the fact that the bear head descriptions on Hadrianoutherai coins were more frequent, it can be argued that maybe bear hunting scene on the medallions might have reflected the Hadrianoutherai hunt.

The second reality of the story is the suitedness for hunting of the flora ad fauna of Balıkesir where Hadrianoutherai is localised. This region has its hunting culture from antiquity to this day whether it be for the killing of the wild animals which are harmful for the agricultural products or nutrition causes or for sports and social activity. Just as in antiquity, today there is still an activity in this region which is called drive hunting, very similar to that of hunting parties in antiquity. In this style of hunting local masters of hunting get together and the places which might house wild animals are searched with the help of dogs and the animals were hunted down by shooters during the chase or during an ambush where available. Today the only difference in terms of fauna as to in antiquity is the fact that the bears have withdrawn to high plains of Mount Pindasos and Mount Ida, though boars still continue to be a harmful element for agricultural activity to this day. But having in mind that Balıkesir and its environments had a more forestland in antiquity, the existence of bears around the area is inevitable.

In sum, Hadrian's lust for hunting, his realisation of this lust during his provincial journeys and the suitability of Balıkesir area's fauna and flora for hunting shows that the hunting narrative in the founding story of Hadrianoutherai might be true. Indeed, Hadrianus must have joined to a hunting party in the field where Hadrianoutherai was later founded. But this hunting theme must be shaped as a founding story of the city in which the emperor's success was trusted to the forefront. While HA indicates that the emperor killed a bear during the hunt, on coins we find boars as well as bears. This situation might be explained by speculating that in the hunting during the first journey of the emperor killed a bear and founded the city, but in the second journey he hunted down boars. But it might be more reasonable when we argue that when the bears were a more serious threat in the region, the story was circulated as Hadrianus killed a bear, and at a later date then when the boars became a more serious threat the story was changed as Hadrian killed a boar.

On the other hand, the arrangement of a founding story contains some symbolic meaning too. One symbolic meaning is the fact that just like Athens, Ephesus and Rome which are the most important cities of antiquity; Hadrianoutherai has a similar founding story. This is indeed important because in antiquity it was believed that it added a privilege to a city when her foundation was based to a god or an important event or an important person. Besides, in the story there is also an effort to link the city with the Greek past which paved the way for joining to Panhellen League or being independent. The story contains also loyalty to Rome as Ephesus was the capital city of Asian Province.

The aim of idealisation of the foundation story is twofold. Foundation of the city by Hadrian and grounding the roots of the city to the Greek past by the help of the foundation story gave respectability to Hadrianoutherai. Depicting the emperor as a successful hunter has the aim to glorify his achievement and power in the eyes of local people which were very eagerly in touch with hunting.